

jótekonysági hangversenyünk helyszíne ismét megtelt közönséggel. Bár dermesztő hideg volt és Kátainé Szilvay Ingrid zongoraművésznő ujjait dörzsöléssel kellett bemelegíteni, csodálatos hangversenyt hallhattunk *Johann Sebastian Bach* műveiből. Bravúros, magabiztos technikája, kedves lénye és természetesen nem utolsó sorban Bach muzsikája is hozzájárult a nagysikerű esthez. Az eddigi két hangversenyünk 72.200 Ft bevételével járul hozzá örmény katolikus egyházi ingatlanunk felújítási költségeihez.

A harmadik hangverseny november 29-én (szombaton) du. 17 órakor kezdődik, amelynek műsora: ária és dalest Kirkósa Orsolya és Szolnoki Apollónia operaénekesek (Magyar Állami Operaház) közreműködésével, zongorán kísér Dallos Erika (MÁO). Mindenkit szeretettel várunk. A belépőjegy 500 Ft, amelyet teljes egészében a tatarozás költségeire ajánlottak fel a rendezők.

A Rákóczi szabadságharc (1703-1711) és az erdélyi örmények

„Az örmények a Rákóczi-féle felkelésben részt nem vettek; de nem azért, mivel láttak ők a külföldön elég felkelést és kimondhatatlan sokat pusztított közöttük az ott dühöngött forradalom, hanem mert „katonai védelem alatt voltak”...

Erdélyben a hatalom a protestánsok kezébe kerül, ezért Illés András erdélyi róm. kath. püspök, ki székét 1696. jan. 16-án foglalta el, a következő év aug. elején kénytelen volt az országból kimenni (a tordai országgyűlés határozatára). Maga a számkivetésbe ment püspök kérte fel Verzereskult, hogy távollétében kormányozza az ő egyházmegyéjét is. Kiűzik az országból Illés Andrást, Verzereskult ellenben, példás életéért, apostoli lelkületéért, nagy tudományáért, jellemzilárdságáért nemcsak eltűrik - pedig ő is kath. püspök volt, - hanem a szeretet és tisztelet kiváló jeleivel halmozzák el.

1703. szept. 26-án már azt írhatta II. Rákóczi Ferencz XIV. Lajosnak, hogy hatalmába ejtette az országot egész a Dunáig. S mire „kinyílt a kikelet” kezében volt a Dunántúl nagy része is úgy, hogy a császáriak a Dráván túlra, Erdélyre és a várak egy részére szorítkoztak. Ekkor tette közzé „*Recrudescunt vulnera inclytae gentis Hungariae* (föltrepedeznek a nemes magyar nemzet sebei) kezdetű világhírű kiáltványát, hogy igazolja ország-világ előtt támadását. Az udvar a *Recrudescunt* kibocsátásával egyidejűleg kényszerítve látta magát arra, hogy Rákóczival, mint hadviselő féllal alkudozásokba ereszkedjék. Ez irányban ad meghatalmazást a hazafias érzelmeinél, autonóm törekvéseinél fogva az ellentáborban is nagyrabecsült Széchenyi Pál kalocsai érseknek, ki Gyöngyösön értekezett a fejedelemmel. Az alkudozások nem vezettek eredményre (*Ballagi Aladár, Pallas Lexikon*).

Erdély Széchenyi Pálja - Verzereskul Oxendius. Erdély ugyan a „császáriak kezében” volt, azonban a Székelyföld a Rákóczi pártján állott. De mert „a belháború emésztette ország hangulata mindinkább hajlott a megalkuvás felé” (Ballagi Aladár) és „a királyi tekintély, mely ellen fölkeltek, maguknak a felkelőknek táborában sem halványult el végkép” (Ballagi Aladár), Lipót király Verzereskult, ki „bírtá nemcsak a fejedelem, de a nemzet bizalmát is” - küldötte a felkelt Székelyföld kibékítésére.

Cserei Mihály Verzereskul küldetését így adja elő:

„General Rabutin megértvén a székelyek rebellióját, az örmény püspököt Mikes Mihálllyal, ki háromszéki főkapitány, de akkor Szebenben vala, kiküldi, hogy menjenek ki a székelysége és csendesítsék meg a rebelliot. Egy néhány német kíséré vala őket. Mikor közel Brassóhoz érkeztének vala, a háromszéki kuruczok Herman nevű szász faluban lévén, hírekkel esék Mikes jövetele, sok százan eleiben menének; a németek békében elszaladának Brassóban, Mikes Mihály beteges lévén, elfogatók az örmény püspökkel együtt... Erdélyből kiviszik Rákóczihoz, ott csakhamar kuruczczá lön... Az örmény püspököt

is eléggé kényszerítgeté Rákóczi, hogy az ő hűségére álljon, de rá nem vehető; sokáig raboskodtatá, utoljára elbocsátá, Bécsben felmene, onnan Erdélybe vissza."

Az adott szó szentsége nem engedte meg, hogy Verzereskul kuruczczá legyen; de más részről hálátlanságot sem akart elkövetni avval az uralkodóval szemben, ki nem egy ízben érezte jóindulatát a magukra hagyott és mindenkitül üldözött örményekkel... Azért alig adta elő a regulus-i jellem helyes okait, melyek miatt nem szegőthetik párthívei közé, Rákóczi nemcsak nem neheztelt többé reá, de sőt - nagy tudományáért, széles ismeretköréért, pártatlanságáért, buzgó apostolkodásáért - nagyrabecsülésének kiváló jeleivel halmozta el: papi teendőit akadálytalanul teljesíthette és Kassán szabadon járhatott - kelhetett..."

Verzár Oxendius 3 évet töltött így Rákóczi fogságában. Hazafiasságára jellemző, hogy a Rákóczi szabadságharcot megelőzően a török támadásai visszaverésére Beszterce közelében fegyveres embereivel útját állja a pusztító ellenségnek. Beszterce megmenekül, de a török elfogja a vezért és elhurcolja. Három évet tölt Verzár Oxendius a török fogságában.

1712-ben Verzár Oxendius Bécsbe ment, hogy a Szamosújvár városának ígért diplomát megszerezze. Az idő haladt és a bajok sokasodtak. Végre 1714. jan. 2-án a következő örmény levelet intézték hozzája hívei:

„Doctor Oxendius lelkiatyánknak. Óhajtkuk és látni akarjuk; várjuk hazajövetelét, hogy viszontláthassa az Erdélyben: Szamosújvárt, Görgényben, Ebesfalván és Gyergyóban lakó és bajokkal küzdő népét... Most az ország főemberei minket elválasztanak a szamosújváriaktól és pedig a görgényieket, ebesfalviakat és gyergyóiakat... és ránk adót vetnek. Azért kérjük Szentatyaságodat, hogy - ha lehet - minél előbb térjen vissza, hogy lássuk: mihez kell magunkat tartani."

Hiába várták hívei: Bécsben 1715. márcz. 10-én megmérgezte az a család, mely ilyen nemtelen úton akart a görgényi nagy uradalom birtokába jutni, azon drága uradalom birtokába, mely az örmény püspökségnek volt ígérve.

Verzereskul földi maradványai Bécsben a misericordianusok lipótvárosi templomában vannak eltemetve."

Hunánián Vártán lembergi örmény kath. érsek Verzereskul Oxendius hitküldért általános helyettessé és adminisztrátorrá tette 1687. febr. 13-án, VIII. Sándor pápa pedig 1690. október 3-án aladai püspökké és apostoli vicariussá nevezte ki.

Verzereskul püspök huszonöt évig 1690-1915 állott az erdélyi örmény kath. egyház élén."

(Szongott Kristóf: Szamosújvár monográfiája I. kötet 106., 266-297 old.)

Az Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület hálásan megköszöni támogatóinak, hogy 2003-ban a személyi jövedelemadójuk 1 %-át, 296.098 Ft-ot az egyesület célkitűzései megvalósítására ajánlották fel. A kapott összeget könyvkiadásra kívánjuk fordítani, kultúránk megőrzése érdekében.

Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület

A Terézvárosi Szt. Teréz Búcsú örmény napja

Október 18-án népes közönség zsúfolódott az eseményre, amelyet immár ötödik alkalommal is Kopeczky Lajos vezetett.

Wertáné Görgényi Kinga elnök asszony ez alkalommal első ízben részletesen beszélt Aviláról és Avilai Szent Teréz életéről. Avila Spanyolország egyik vallási központja volt, több